

Vladimíra Podaná

Role ženy v náboženském životě jižních Čech konce středověku (Šlechtična – měšťanka – kacířka – řeholnice – čarodějnice)

Bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2009, 66 s.

Vladimíra Podaná se pokusila představit roli ženy v náboženském životě pozdního středověku. Podle zvoleného tématu by se tak mohlo zdát, že vycházela z metodologických přístupů gender history a historické antropologie, ke kterým se také na úvodní stránce své bakalářské práce hlásí. Jde však spíše o proklamaci, protože hned na úvod je třeba sdělit, že práce stojí na velmi chatrném metodologickém základě a až na vzácné výjimky spíše zprostředkovává poznatky starší literatury o obecných dobových souvislostech či naprosto popisným způsobem pracuje s vydanými a v menší míře nevydanými písemnými prameny. Také široký výběr jednotlivých typů žen – šlechtična, měšťanka, kacířka, řeholnice a čarodějka – kterým se Podaná postupně věnovala, je spíše na škodu. Mnohem více záslužné by bylo vybrat si jeden z typů a pečlivě jej zpracovat.

Úvodní kapitola bakalářské práce představuje, jak už bylo řečeno, metodologické zázemí práce, avšak velmi povrchně. Jestliže je metodologickým východiskem gender history, nestačí zmínit pár poznatků z přehledové práce Richarda van Dülmena! Vždyť už i v českém prostředí vzniklo několik teoretických studií, které se pokoušejí gender history vymezit. Že se přímo nezabývají obdobím pozdního středověku, přece není důvodem k tomu, aby je Vladimíra Podaná neznala! Za nedostatečné také považuji vymezení heuristických východisek. Až při dalším čtení bakalářské práce se tak lze dozvědět, odkud Vladimíra Podaná čerpá své poznatky. Přehled literatury k tématu určitě není vyčerpávající, nicméně autorka ukázala, že alespoň základní tituly zná. Spíše překvapí jejich nekritické hodnocení, vždyť například práce Stanislav Kostky Neumanna či Bedřicha Šindeláře by si jistě určitý kritický odstup zasloužily. Z chybějících titulů bych zmínil práce Johna M. Klassena o pozdně středověkých šlechtičnách, z nichž některé vyšly i v českém prostředí.

Druhá kapitola přináší obecný pohled na středověké ženy. Vychází zejména z literatury, v některých případech čerpá z vyprávěcích či teologických a mravokárných pramenů. Oceňuji práci s těmito tituly, bohužel však chybí jakákoliv interpretace, Vladimíra Podaná si naopak libuje v dlouhých citacích pramenů (s. 18-20) a nechává na čtenáři, aby si jejich výpověď zhodnotil sám! Také nepovažuji za nutné, aby byly v bakalářské kvalifikační práci ve formě biogramů v poznámkách pod čarou představovány osobnosti jako Jan Hus. Nejsm si také jist, zda práce Petra Hory jsou nejvhodnějším zdrojem informací o Kosmovi, Betlémské kapli či o průběhu husitské revoluce. Aspirantka bakalářského titulu by měla být schopna lépe argumentovat odbornou literaturou!

Následujících pět kapitol poté představuje jednotlivé typy žen tak, jak si je Vladimíra Podaná definovala. Třetí kapitola je věnována šlechticům. Z velké části jde však o rekapitulaci rodinných vztahů Rožmberků, které nepřináší nic nového. S prameny Vladimíra Podaná pracuje zejména při snaze rekonstruovat svět dobře známé Perchty z Rožmberka. Jde o téma už několikrát zpracované, ale to by samozřejmě nemuselo být na škodu, kdyby Vladimíra Podaná přicházela s nějakou novou, vlastní interpretací jedinečné dochované korespondence. Mnohem více jde však opět o převyprávění či citace dopisů, zpravidla pasáží, které se nějakým způsobem váží k náboženskému životu.

Čtvrtá kapitola přesouvá pozornost do městského prostředí. Zde Podaná pracovala s knihou kšaftů a svatebních smluv města Český Krumlov z počátku 16. století. Bezpochyby tedy zvolila prameny, které by jí umožnily do světa místních měšťanek proniknout, vždyť testamenty se používají i pro pozdní středověk, jak to ukazují i práce pro české prostředí. Vladimíra Podaná se však neseznámila s žádnou z těchto prací a tomu odpovídá i její využití testamentů českokrumlovských měšťanek. V zásadě jde pouze o seznam jednotlivých kšaftů a odkazů na zbožné účely. Jakémusi pokusu o interpretaci poté autorka věnovala celkem jedenáct závěrečných řádek z celé kapitoly!

Pátá kapitola představuje kacířky v husitském hnutí. Zde – až na zbytečně dlouhý faktografický přehled počátku husitského hnutí – Vladimíra Podaná obstojně pracuje s dostupnou literaturou a pravděpodobně nejvíce se přibližuje svému předsevzetí poznat náboženský život žen v pozdním středověku. V šesté kapitole, která se věnuje klášteru klarisek v Českém Krumlově, pracuje s diplomatickými prameny, které se k činnosti kláštera dochovaly, a pokouší se, opět spíše popisným způsobem, rekonstruovat zejména hospodářské záležitosti. Poslední kapitola o čarodějnicích opět pouze shrnuje starší poznatky a poté popisuje jeden jediný příklad.

Závěrem si dovolím shrnout, že ambiciózně pojatá práce o ženách v pozdním středověku nenaplnila očekávání. Kromě chatrného metodologického základu Vladimíra Podaná často nepřesvědčivě pracuje s literaturou, často je také bezradná při interpretaci výpovědi písemných pramenů. Po jazykové stránce se práce nevyznačuje až na výjimky prohřešky, v pořádku je také (kromě několika zkrácených citací) poznámkový aparát. I z toho důvodu bakalářskou práci ještě doporučuji k pečlivé obhajobě a hodnotím ji stupněm **dobře**.

Zlatá Koruna 31. 8. 2009

PhDr. Pavel Král, Ph.D.